

МОВА І ЗМІ

УДК 81.808.2:070

<https://doi.org/10.23939/sjs2023.02.096>

Христина Дацишин

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів
chrystyna.datsyshyn@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3308-8307

КОМУНІКАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЧАСТКИ “МОВЛЯВ” У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ОНЛАЙН-МЕДІАТЕКСТАХ

© Дацишин Х., 2023

Актуальність дослідження зумовлена потребою пошуку оптимальних для реалізації комунікативних завдань журналіста засобів досягнення “багатоголосся” медіатексту; одним із таких засобів є частка *мовляв*. Стаття має на меті дослідити комунікативний потенціал частки *мовляв* у сучасних онлайн-медіатекстах українською мовою, завдання – виявити функції частки *мовляв*, емоційно-оцінне навантаження, яке вона надає текстові.

Дослідження показало, що частка *мовляв* щоразу частіше актуалізується в онлайн-медіатекстах, у яких засвідчує чуже мовлення, позначає переповідну, рідше гіпотетичну модальність. У медіатекстах відбувається інтерференція переповідності й гіпотетичності: реально висловлені чужі слова сприймаються з відтінком сумніву, недостовірності, а ймовірні, гіпотетичні – з відтінком правдивості, що такі думки справді могли б прозвучати. Частка *мовляв* передає негативну оцінку, емоційне забарвлення несприйняття, недовіри, зневаги, сумніву, іронії як щодо чужих (висловлених чи ймовірних) слів, так і щодо їхнього автора, позначає інакшість позиції автора тексту, тому її можна вважати своєрідним маркером поділу “свій – інший”, “свій – чужий”. Діалог між автором онлайн-медіатексту і автором чужих слів виявляється в невисловленій реакції на ці слова; реципієнт онлайн-медіатексту як свідок цього діалогу може прийняти позицію будь-якої із сторін, однак емоційно-оцінне навантаження речень із часткою *мовляв* схиляє до позитивного сприйняття саме авторської позиції. Збільшення дистанції між “своїм” та “чужим” унаслідок вказівки на фейковість повідомлення, введення в текст додаткових слів із негативним забарвленням, заперечує можливість подальшої комунікації.

Частотна актуалізація частки *мовляв* із додатковими комунікативними емоційно-оцінними функціями може закріпити сприймання цього слова насамперед не як засобу евіденції, а як маркера недостовірності, неправдивості, негативної оцінки чужих слів. Тому рекомендуємо журналістам використовувати інші засоби введення чужого мовлення у текстах, де є потреба тільки лаконічно маркувати його, не висловлюючи у прямий чи непрямий спосіб ставлення до сказаного іншою особою.

Ключові слова: медіатекст, онлайн-медіатекст, комунікація, частка *мовляв*, журналіст, автор, реципієнт, діалогічність, “свій–чужий”, “свій–інший”, переповідна модальність, гіпотетична модальність, евіденція (засвідчення).

Вступ. Медіатекст є лінгвалізованим відображенням дійсності, тому одним із завдань журналістів є не лише досягнути достовірності, але й прагнути створити багатовимірну картину світу. Функції медіатексту сконцентровані значною мірою на реалізації соціально орієнтованих комунікативних інтенцій, пов'язаних з інформуванням реципієнтів про подію, явище, процес, висловлені щодо цього міркування учасників, експертів, опонентів тощо. Таким чином у публікації може бути досягнуто багатоголосся, яке забезпечує баланс думок, позицій, поглядів, дає змогу висвітлити подію чи проблему з різних ракурсів, дозволяє запропонувати реципієнтові максимальне наближення до ситуації події.

Постановка проблеми. У мові медіа є різні способи маркувати авторство висловлених міркувань. Серед них найпоширенішим є пряма мова, яка забезпечує точне відтворення не тільки думки, а й особливостей образу мовця (учасника події, експерта), “дає змогу наблизити реципієнта тексту до безпосередньої ситуації усної комунікації” [5, с. 149], відтворити спосіб висловлення думки, емоційний стан мовця, обставини комунікації. Слова автора, що супроводжують пряму мову, можуть передавати невербальні компоненти комунікації – пози, міміку, жести тощо. Серед інших – непряма мова, невласне пряма мова, здогадна пряма мова тощо. Журналісти не завжди усвідомлюють комунікативні можливості різних способів відтворення чужої думки, унаслідок чого ефективність медіатексту знижується. Вибір оптимального для конкретної ситуації способу відтворити чуже мовлення сприятиме реалізації різних комунікативних завдань журналістів.

Актуальність дослідження. Одним із маркерів чужого мовлення, введеного в медіатекст за допомогою непрямої мови, може бути частка *мовляв*, потенціал якої в забезпеченні авторських інтенцій в онлайн-медіа потребує глибшого вивчення. Частка є насамперед комунікативним елементом тексту, тому актуальним є дослідити реалізацію її комунікативного потенціалу в онлайн-медіатекстах. Таке дослідження дозволить журналістам глибше усвідомити, як саме такий спосіб маркування чужих слів варто використовувати з тією чи іншою комунікативною метою. Актуальним є виявити, яку додаткову інформацію ця частка може передавати. Практичне застосування результатів дослідження дасть змогу журналістам лаконічно маркувати чужу мову, прогнозувати реакцію реципієнта, передавати логічну і прагматичну інформацію, що сприятиме ефективності медіатексту.

Мета – дослідити комунікативний потенціал частки *мовляв* у сучасних онлайн-медіатекстах українською мовою. Завдання – виявити функції частки *мовляв*, проаналізувати емоційно-оцінне навантаження, яке вона надає висловам, запропонувати рекомендації для журналістів щодо можливостей її використання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Частку *мовляв* розглядають насамперед у контексті переповідної модальності речення – не безпосереднього виявлення думки мовця, а непрямої передачі висловлення інших осіб [11, с. 46]. Т. Вільчинська і О. Вільчинський наголошують на комунікативній функції часток, їхній ролі як засобу комунікативної актуалізації [4, с. 80], автори зазначають, що вірогідні частки (до них належить *мовляв*. – Х. Д.) об'єктивуються в реченнях із гіпотетичною та переповідною модальністю [4, с. 83].

В. Яслик досліджує частку *мовляв* на матеріалі текстів художньої літератури як засіб засвідчення чужої думки [12]; Т. Матулевська зосереджує увагу на функціях віддієслівних часток у публіцистичних текстах [6], зазначаючи, що частка *мовляв* “є характерною для розмовного стилю, а тому в публіцистичних текстах є зрідка вживаною” [6, с. 41]. К. Симонова зазначає, що “за допомогою цієї частки може передаватися також передбачуване, ймовірне чуже висловлювання (нерідко з різними відтінками емоційно-експресивного плану – іронії, зловтіхи, зневаги тощо [8]. Різні аспекти використання часток досліджували О. Межов, І. Мельник [7], С. Педченко [9], Л. Бондаренко [3].

Методологічна основа дослідження. Для аналізу комунікативних можливостей використання частки *мовляв* у сучасних українських онлайн-текстах було застосовано комплекс методів дослідження. Описовий метод дав змогу окреслити її значення, функції на сучасному етапі розвитку мови, систематизувати теоретичний та емпіричний матеріал. Метод порівняння виявив спільне та відмінне у способах маркування чужого мовлення за допомогою слова *мовляв*. Застосування методу структурного аналізу і, зокрема, методики дистрибутивного аналізу дозволило виявити додаткові відтінки значення на основі аналізу оточення (дистрибуції) досліджуваної одиниці в тексті. Метод функціонального аналізу дав змогу виявити функції частки *мовляв* в онлайн-текстах. Метод синтезу дозволив зробити узагальнення, запропонувати рекомендації щодо використання аналізованого слова в мовотворчості журналістів-практиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначено у “Словнику української мови”, частка *мовляв* є вставним словом, має розмовне стилістичне забарвлення. Її вживають при передачі слів, які належать не тому, хто говорить, а комусь іншому; при передачі внутрішньої мови персонажа, при розкритті його жесту, також уживається при уточненні вислову як синонім до *так би мовити* [1, с. 770]. Натомість частка *мов* уживається для вираження сумніву, непевності у достовірності висловлюваного; для виділення слів, які були або будуть сказані тим, хто говорить, десь в іншому місці, іншим часом [1, с. 768].

Т. Матулевська зауважує, що частка *мовляв* “є характерною для розмовного стилю, а тому в публіцистичних текстах є зрідка вживаною” [6, с. 41]. Пошук матеріалу дослідження в системі Google виявив 130 інтернет-сторінок з цим словом (27 грудня 2022), більшість були датовані 2022 роком, що може свідчити про тенденцію до підвищення частотності використання аналізованої одиниці в медіатекстах. Як слушно зауважує В. Яслик, “на сучасному етапі слово *мовляв* втратило значення урочистої піднесеності, однак зберегло евіденційну силу – вказувати на джерело інформації” [12, с. 26]. У низці контекстів слово *мовляв* (*мов*) позначає дистанційну позицію мовця, його незгоду зі змістом чужого висловлення [12, с. 27]. У деяких контекстах функція слова *мовляв* – інтерпретація жестів та міміки, що не входить до евіденційної семантики [12, с. 28].

У більшості проаналізованих онлайн-медіатекстів частка *мовляв* виконує функцію засвідчення (евіденції) й переповідності. Це може бути нейтральне маркування чужого мовлення, відокремлення слів іншої особи: *Хоча заради справедливості варто зауважити, що в тій самій промові Макрон ясно позначив, мовляв, розуміє, що саме Київ має взяти на себе ініціативу у будь-яких мирних переговорах* (НВ, 2022, 27 груд.). Частотними є випадки, коли *мовляв* вказує на чужі слова в межах інших чужих слів, введених у текст у формі прямої чи непрямої мови: *Меркель всерйоз насторожилася через ядерні погрози Путіна: “не відмахуватися, мовляв, це просто блеф”* (Главред, 2022, 28 верес.). Подвійне маркування чужої мови за допомогою дієслова зі значенням мовлення і частки *мовляв* сприяє сприйняттю публіцистичного тексту як наближеного до ситуації довірливої розмови: *Леннокс все утирається, каже, мовляв, старенький* (Український тиждень, 2008, 15 груд.); *Жителі одного з будинків на Польовій скаржаться на сусідку, мовляв, у неї постійно пожежі* (0412, Сайт міста Житомира, 2020, 25 черв.). На такі властивості частки *мовляв* серед інших слів-імплантів звертає увагу Н. Більовська, наголошуючи, що їхня активність у безпосередньому живому спілкуванні сприяє і “в письмовому тексті... підтриманню прагматичної пресупозиції”, такі слова “продукують установку адресанта на встановлення довірливих стосунків з адресатом” [2, с. 192]. Подвійне маркування може посилювати комунікативну інтенцію автора передати інформацію про недостовірність, неправдивість чи сумнівність чужих слів: *Шольц каже, що газове ембарго, мовляв, не зупинить війну РФ проти України* (Finbalance, 2022, 22 квіт.).

Частка *мовляв* є засобом відмежування від носіїв іншої думки (не обов’язково названих), маркуванням поділу “свій–інший”, “свій–чужий”. Медіатекст стає багатоголосим, водночас розмежування “свій–інший” є своєрідним запрошенням до діалогу. Діалогічність може виявлятися як готовність до обговорення, співпраці між опонентами: *“Європі від нас потрібна лише сировина”, –*

люблять казати критики євроінтеграції. Мовляв, експортувати до ЄС агропродукцію легше. А як щодо промислових виробів, де існує дуже висока конкуренція? (Іванівська громада, 2022, 31 січ.), у цьому фрагменті діалогічність підсилена риторичним запитанням, уявне спілкування може бути продовжене також між автором медіатексту та реципієнтом. Засвідчення наявності чужої думки без вказівки на її автора, внутрішня діалогічність поєднується із запереченням повідомленого в чужій мові: *Лютневі прогнози, мовляв, Україна впаде за кілька днів, з'явилися через те, що Захід не знає історії УПА (Високий Замок, 2022, 14 жовт.)*. Якщо частка мовляв передає категоричну незгоду зі словами іншого, підкреслює неправдивість цих слів, “свій” і “чужий” максимально дистанціюються, а можливості діалогу мінімізуються: *У Маріуполі знесли пам'ятник жертвам Голодомору: мовляв, постраждала зовсім не Україна (УНІАН, 2022, 19 жовт.)*.

Ще однією функцією частки мовляв є вказівка на неправдивість, фейковість висловленої іншими інформації: *Воднева бомба, яку, мовляв, розробили представники Північної Кореї, була зроблена за участю РФ – експерт (5.ua, 2017, 4 верес.)*; *Ще одна теза проросійських анонімних телеграм-каналів. Мовляв, у Білому домі вирішили покликати Зеленського, щоб уточнити драфти й зрозуміти, де вони можуть “нагнути” Україну (Район.in.ua, 2022, 22 груд.)*. Посиллює сприйняття інформації як недостовірної використання часток *нібито*, *буцімто* і подібних у тому самому чи сусідньому реченні: *У повідомленнях додають, що у Байдена та Зеленського нібито є розбіжності в баченні того, як має розв'язатися війна в Україні. Буцімто Байден турбується, щоб все не зайшло “надто далеко”. Й, мовляв, Байден постійно натякає Зеленському на мирне врегулювання й запитує його, як воно має виглядати (Район.in.ua, 2022, 22 груд.)*. *Сарненський райсуд визнав чоловіка невинним, оскільки слідство начебто не довело, що дії Харитонова призвели до суспільно-небезпечних наслідків. Мовляв, на момент його дзвінка буритинокопачі й без цього самі пішли з місця (Zaxid.net, 2022, 27 груд.)*. В одній із публікацій, присвяченій фейкам, кожне із восьми описаних неправдивих повідомлень супроводжувався часткою мовляв [10]. У деяких контекстах йдеться не про недостовірність висловленого, а про безпідставність мотивації дій: *“Азот” вимагає від КП “Черкасиводоканал” укласти угоду. Мовляв, заради екологічної безпеки (Прочерк, 2021, 23 берез.)*. *Польща закидає російському консулу поширення COVID-19. Мовляв, він хворим з'являвся у громадських місцях (Hromadske, 2021, 11 берез.)*.

Додатковою прагматичною інформацією, яку може передавати частка мовляв, є негативні емоції й оцінка, зневага як щодо чужих слів, так і щодо їхнього автора: *Головний наратив російського виправдовування поразок – мовляв, з ними воює не лише Україна (Детектор.медіа, 2022, 20 лип.)*; *За словами Кирила, завдання духовенства, мовляв, не в тому, щоб брати зброю та брати участь у бойових діях (Главком, 2022, 23 груд.)*. Підсилювати негативну оцінку може ширший контекст, вербальне оточення, наприклад, у фрагменті *Російська пропагандистка Маргарита Сімоньян завела нову риторику. Ще нещодавно вона закликала бити по Києву, а тепер говорить, мовляв, “бомблять без задоволення” (24 канал, 2022, 27 груд.)* таким оточенням є слова з негативним емоційно-оцінним забарвленням “пропагандистка” та “завела”. Сприйняття частки мовляв як маркера негативної оцінки може зумовити неоднозначне трактування вислову навіть тоді, коли автор медіатексту, ймовірно, не мав цього на меті і використав мовляв суто для засвідчення чужих слів: *Лише окремі церковні громади проголосили, що відзначатимуть Різдво Христове разом з усім світом 25 грудня. Серед них, приміром, – і парафіяни с. Криворівні на Верховинщині, очевидно, завдяки відповідній позиції настоятеля церкви Різдва Пресвятої Богородиці в селі отця Івана Рибарука, котрий заявив, що “Різдво 7 січня – це окупація нашої душі “руським міром”, від якої, мовляв, пора вже звільнитися” (Галичина, 2022, 23 груд.)*.

Недовіра до сказаного опонентом зумовлює іронію у сприйнятті чужих слів: *Самопроголошений президент Білорусі Олександр Лукашенко заявив, мовляв, не планує відправляти своїх військових воювати проти України. Ба більше – “мріє” про те, щоб не було війни (ТСН, 2022, 4 лист.)*. *У рф переживають за Папу Римського: мовляв, він “став жертвою пропаганди” (UA.news, 2022, 30 лист.)*. Іронія може виникати також унаслідок сприйняття повідомленого іншою особою факту

як гумористичного: *В Польщі судять продавця риби, бо той, мовляв, “знущався над коропом”*. (in *Poland, 2022, 22 груд.*); у таких реченнях може не бути вказівки на точне джерело інформації: *У двох чоловіків очі були зав’язані жовтою стрічкою із написом “Акція”, тож у коментарях користувачі жартують, мовляв, взяв одного, а двох дали “по акції”*. (Волинь. – 25.12.22).

Автор медіатексту може приписувати іншій особі невисловлену думку, подавати власну інтерпретацію сказаного іншою особою, у таких реченнях частка *мовляв* позначає гіпотетичність, припущення, можливість, ймовірність: *Статтю про “один народ” адресовано Зеленському. Мовляв, покайся, ми ж на тебе розраховували, – Фейгін (Еспресо, 2021, 18 лип.)*. І за гіпотетичної модальності *мовляв* є маркером поділу “свій – інший”, “свій – чужий”. *Росія каже, що не “кидала” своїх ГРУшників. Мовляв, далі буде (Укрінформ, 2015, 23 трав.)*. Гіпотетичність, передбачення існування іншої думки дають змогу розгорнути ймовірний діалог з опонентами: *Ірина Бекешикіна: після виборів знову скажуть, мовляв, соціологи брешуть (dif.org.ua 2012, 19 жовт.)*; стимулювати діалог між автором і реципієнтом медіатексту: *Мовляв, у разі запровадження низьких ставок зникне й мотивація бізнесу не платити податки (Економічна правда, 2022, 26 груд.)*; *Проте з початком російських ударів по енергетичній інфраструктурі багато хто з “електроскептиків” прогнозував відмову від електромобілів. Мовляв, бензин з дизелем вже в наявності, а електрика, навпаки, перестала бути стабільно доступною (autogEEK, 2022, 26 груд.)*. Внутрішня діалогічність медіатексту виявляється у пошуку ймовірної мотивації дій іншої особи чи групи осіб: *Бачу, що у хлопців немає такого настрою, мовляв, усі вже у відпустці. Будемо готуватися на сто відсотків (Українська асоціація футболу, 2022, 13 черв.)*. Межа між гіпотетичністю та переповідністю у деяких текстах досить розмита, зокрема, тоді, коли автори чужих слів не названі: *Багато тих, хто в 2014–2015 роках воював, – тепер удома. Мовляв, підемо у військо, коли буде війна. А зараз що? І нині війна... (Зоря Полтавщини, 2020, 18 серп.)*.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Частку *мовляв* в онлайн-медіатекстах використовують із метою засвідчити чуже мовлення, позначити переповідність в авторському тексті. Менш частотними є випадки маркування гіпотетичності, тобто приписування мовцеві невисловлених, ймовірних слів. Така подвійна функція частки *мовляв* зумовлює інтерференцію переповідності й гіпотетичності, а тому за умови реальності висловленого чужі слова можуть сприйматися з відтінком сумніву, недостовірності, а ймовірні, невисловлені думки – з відтінком реальності. Порівняння результатів дослідження із зафіксованим у словнику значенням дає підстави стверджувати, що частка *мовляв* увібрала в себе семантику частки *мов*. Як за переповідності, так і за гіпотетичності, частка *мовляв* позначає інакшість позиції автора тексту, передає негативну оцінку чужих слів, емоційне забарвлення несприйняття, недовіри, зневаги, сумніву, іронії як до чужих (висловлених чи ймовірних) слів, так і до їхнього автора. Тому можемо стверджувати, що частка *мовляв* є своєрідним маркером поділу “свій – інший”, “свій – чужий”, у деяких текстах це може бути запрошенням, стимулом до діалогу між опонентами, в інших (зокрема, якщо чуже твердження додатково марковане словами з негативним забарвленням) – може категорично заперечувати можливість будь-якої подальшої комунікації. У самому медіатексті цей діалог виявляється в реакції автора на чужі слова, може передбачати потребу подальшого обміну думками, потенційним також є діалог між автором та реципієнтом онлайн-медіатексту. Останній як свідок внутрішньотекстового діалогу може прийняти позицію будь-якої із сторін, однак емоційно-оцінне навантаження речень із часткою *мовляв* схиляє до позитивного сприйняття саме авторської позиції. Подвійне маркування чужих слів (за допомогою дієслова зі значенням мовлення і частки *мовляв*) посилює сприйняття онлайн-медіатексту як наближеного до ситуації довірливої розмови.

Дослідження виявило тенденцію до підвищення частотності використання цього вставного слова в мові онлайн-медіа, ймовірно, не тільки, з огляду на його здатність маркувати чуже мовлення, але також і на ширші можливості лаконічно виловлювати ставлення й оцінку висловленого іншою особою. Частотна актуалізація частки *мовляв* із додатковими комунікативними емоційно-

оцінними функціями може закріпити її сприймання насамперед не як засобу евіденції, а як маркера недостовірності, неправдивості, негативної оцінки повідомленого іншою особою. Тому результати дослідження варто враховувати у практиці мовотворчості журналістів: у текстах, де є потреба тільки позначити чуже мовлення, не висловлюючи у прямий чи непрямий спосіб ставлення до висловленого іншою особою; рекомендуємо використовувати інші засоби введення чужих слів у текст. Перспективним вважаємо дослідження частки *мовляв* у діахронічному аспекті, а також аналіз інших способів маркування чужого мовлення, порівняння їхніх функцій і семантики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід І. І. Словник української мови : в 11 т. Т. 4. К. : Наукова думка, 1973. 840 с.
2. Більовська Н. Тактика наближення автора до читача: інтерактивна співпраця // Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. Вип. 51. 2022. С. 187–195.
3. Бондаренко Л. В. Склад та комунікативні функції вторинних часток : автореф. дис. ... канд. філол. наук, Кіровоград : Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка, 2005. 20 с.
4. Вільчинська Т. П., Вільчинський О. К. Частка як засіб формування комунікативних типів речення у творчості В. Шовкошитного // Collection of scientific papers “SCIENTIA0. The driving force of science and trends in its development. 2021. Vol. 3. P. 79–84.
5. Дацишин Х. Можливості прямої мови у відтворенні усного мовлення в друкованому медіа тексті // Вісник НУ “Львівська політехніка”. Серія Журналістські науки. 2018. №. 896. С. 145–149.
6. Матулевська Т. Функційний потенціал віддієслівних часток української мови в публіцистичних текстах початку ХХІ століття // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика. 2015. Вип. 22. С. 38–43.
7. Межов О. Г., Мельник І. А. Комунікативно-прагматичні та стилістичні функції часток у художніх творах Лесі Українки // Волинь філологічна: текст і контекст : зб. наук. пр. 2020. Вип. 29 : Українська мова в сучасному науковому вимірі. С. 45–59.
8. Симонова К. Переповідні частки. URL : <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine24-11.pdf>.
9. Педченко С. До проблеми класифікації модальних партикул // Філологічні науки. 2011. 9. С. 82–87.
10. Район.in. Що писали анонімні телеграм-канали про візит Зеленського в США. 2022. URL : <https://rayon.in.ua/news/561242-shcho-pisali-anonimni-telegram-kanali-pro-vizit-zelenskogo-v-ssha>.
11. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. К. : Академія. 2004. 408 с.
12. Яслик В. І. Мовляв (мов) як засіб вираження евіденції. Лінгвістичні студії / Linguistic Studies, Донецький нац. ун-т ; гол. ред. А. П. Загнітко. Вінниця : ДонНУ. Вип. 31. С. 26–30.

REFERENCES.

1. Bilodid I. (1973). *Slovnnyk ukrainskoi movy*. [Dictionary of the Ukrainian language] : v 11 t. vol. 4. K. : Naukova dumka, 840 p.
2. Bilovska N. (2022). Takyka nablyzhennia avtora do chytacha: interaktyvna spivpratsia. [Tactics of approaching the author to the reader: interactive cooperation]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia Zhurnalistyka. [Bulletin of the Lviv University. Series Journalism]*. Issue 51. P. 187–195.
3. Bondarenko L. V. (2005). Sklad ta komunikatyvni funktsii vtorynykh chastok. [The composition and communicative functions of secondary particles] : abstract of kand. of philol. sciences dys. Kirovohrad : Volodymyr Vynnychenko Kirovohrad state pedagogical university. 20 p.
4. Vilchynska T. P., Vilchynskyy O. K. (2021). Chastka yak zasib formuvannia komunikatyvnykh typiv rechennia u tvorchosti V.Shovkoshytnoho. [Particle as a mean of forming communicative sentence types in the oeuvre of V. Shovkoshitnyy]. *Collection of scientific papers “SCIENTIA” . The driving force of science and trends in its development*. Vol. 3. P. 79–84.
5. Datsyshyn Kh. (2018). Mozhlyvosti priamoi movy u vidtvorenni usnoho movlennia v drukovanomu mediateksti. [Possibilities of direct speech in reproduction of oral speech in printed media texts] // *Bulletin of Lviv Politechnic National University. Series Journalistic sciences*. No. 896. P. 145–149.
6. Matulevska T. (2015). Funktsiini potentsial viddiieslivnykh chastok ukrainskoi movy v publitsystychnykh tekstakh pochatku XXI stolittia. [The functional potential of the verb particles of the Ukrainian language in journalistic texts of the beginning of the 21st century]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Linguistics*. Issue 22. P. 38–43.

7. Mezhov O. H., Melnyk I. A. (2020). Komunikatyvno-prahmatychni ta stylistychni funktsii chastok u khudozhnikh tvorakh Lesi Ukrainky. [Communicative-pragmatic and stylistic functions of particles in Lesya Ukrainka's literary works]. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst*. Issue 29 : Ukrainian language in modern scientific dimension. P. 45–59.
8. Symonova K. Perepovidni chastky [Retelling particles]. URL : <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine24-11.pdf> (Accessed: 20 December 2022).
9. Pedchenko S. (2011). Do problemy klasyfikatsii modalnykh partykul. [To the problem of classification of modal particles]. *Philological sciences*. No. 9. P. 82–87.
10. Rayon.in. (2022). Shcho pysaly anonimni telehram-kanaly pro vizyt Zelenskoho v SShA. [What anonymous Telegram channels wrote about Zelenskyi's visit to the United States] URL : <https://rayon.in.ua/news/561242-shcho-pisali-anonimni-telegram-kanali-pro-vizit-zelenskogo-v-ssha> (Accessed 25 December 2022).
11. Shulzhuk K. F. (2004). *Syntaksys ukrainskoi movy*. [Syntax of the Ukrainian language]. Kyiv : Akademiya. 408 p.
12. Yaslyk V. I. (2016). *Movliav (mov)* yak zasib vyrazhennia evidentsii. [The particle *movliav (mov)* as a means of expressing evidence]. *Linguistic Studies*, Donetsk National University ; hol. red. A. P. Zahnitko. Vinnytsia : DonNU. Issue 31. P. 26–30.

Khrystyna Datsyshyn

COMMUNICATIVE POTENTIAL OF THE PARTICLE “MOVLYAV” IN CONTEMPORARY UKRAINIAN ONLINE MEDIA TEXTS

The relevance of the study is determined by the need to find the means of achieving “multi-voice” media text that are optimal for the implementation of the journalist’s communicative tasks; one of such tools is the particle *movlyav*. The article aims to investigate the communicative potential of the the particle *movlyav* in modern online media texts in the Ukrainian language, the task is to identify the functions of the particle *movlyav*, the emotional and evaluative load which it gives to the text. The study revealed that the particle *movlyav* is more and more actualized in online media texts, in which it attests to someone else’s speech, denotes a retelling, less often a hypothetical modality. There is an interference of reliability and hypotheticality in media texts, the real words of others are perceived with a tinge of doubt and unreliability, and probable, hypothetical ones are perceived with a tinge of truth, that such thoughts could really be expressed. The particle *movlyav* conveys a negative assessment, an emotional color of non-acceptance, mistrust, contempt, doubt, irony both in relation to other people’s words (spoken or probable) and in relation to their author, it indicates the otherness of the position of the author of the text, therefore it can be considered a kind of marker of the division “one’s own – someone else’s”, “one’s own – stranger”. The dialogue between the author of the online media text and the author of someone else’s words is manifested in an unspoken reaction to these words, the recipient of the online media text as a witness of this dialogue can take the position of any of the parties, however, the emotional and evaluative load of sentences with the the particle *movlyav* inclines to a positive perception of the media text author’s positions. Increasing the distance between “one’s own” and “someone else’s” as a result of indicating the fakeness of the message, the introduction of additional words with a negative color into the text negates the possibility of any further communication.

Frequent actualization of the particle *movlyav* with additional communicative emotional and evaluative functions can consolidate the perception of this word primarily not as a means of evidence, but as a marker of unreliability, untruthfulness, negative evaluation of other people’s words. Therefore, we recommend that journalists use other means of introducing someone else’s speech in texts, where there is a need to simply label it, without directly or indirectly expressing an attitude to what was said by another person.

Key words: media text, online media text, communication, particle *movlyav*, journalist, author, recipient, dialogicity, “one’s own – someone else’s”, “one’s own – stranger”, retelling modality, hypothetical modality, evidence.